

ГЕОРГИ МАРКОВ
„ДЕСЕТ ГОДИНИ СЛЕД ИВАН
ДЕНИСОВИЧ“

II

chitanka.info

Миналия път аз се спрях на първата част от книгата на съветския биолог Жорес Медведев „Десет години след Иван Денисович“. В тази част през очите на един съветски свидетел ние видяхме изгряването на звездата на Солженицин, неговото приемане и утвърждаване като безспорно най-големия жив руски писател. Ние проследихме първите сблъсъци между него и една власт, която не желае да чуе и види истината. Една власт, която полага огромни грижи и специални усилия да не срещне истината. Жорес Медведев ни разказа за шантажите и клеветите на органите на съветската Държавна сигурност, които не се спират пред нищо, за да очернят името на Солженицин. Сигурно неговото прочуто писмо до Четвъртия конгрес на Съюза на писателите ще остане един от най-зnamенателните документи за съживяването на духовната съвест на Русия.

Отново Твардовски се бори за публикуването на „Раковото отделение“ в „Новий мир“, и отново среща непреодолима съпротива. Но вече творбите на Солженицин поемат своя път към читателите по линията на фамозния „Самиздат“. През октомври 1967 година заместник главният редактор на „Правда“ Зимянин официално обвинява Солженицин в антисъветска дейност и му дава съвета да преподава физика, ако иска да се изхранва. А в края на 1967 година Държавна сигурност прави нов обиск у приятел на Солженицин и конфискува машинописа на „Раковото отделение“.

И сега стигаме до момента, който според мен е най-интересният в цялата книга. Докато бях в България, а и по-късно, трябваше да слушам главното обвинение срещу Солженицин — че бил използвал руски емигрантски (антисъветски) организации, за да публикува творбите си. Макар че подобна инициатива винаги ми се е струвала неправдоподобна, защото е трудно да се повярва, че борещият се за публикуване в Съветския съюз писател ще предприеме действия, които му затварят завинаги пътя към съветските издателства. Но нека се спрем на фактите. Когато Твардовски и Солженицин действуваха активно и може би бяха пред успех за публикуването в Русия на „Първият кръг“, внезапно емигрантското руско списание „Границ“ отпечата миниатюрни разкази на Солженицин и това беше главният мотив за отхвърлянето на „Първият кръг“. Тази история се повтаря през зимата на 1967/1968 година, когато секретариатът на Съюза на съветските писатели разглежда, романа „Раковото отделение“, за да

реши дали да се пусне за печат. Същевременно Твардовски залага целия си авторитет, за да изействува разрешение, и нарежда романът да бъде набран в печатницата. В този най-решителен момент, когато шансовете за успех са големи, внезапно пристига телеграма от въпросното руско емигрантско списание „Границ“ със седалище Франкфурт на Майн. Телеграмата е изпратена до „Новий мир“ и Твардовски и гласи:

„С настоящата искаме да ви информираме, че Комитетът за държавна сигурност, действуващ чрез Виктор Луис, изпрати на Запад още едно копие от «Раковото отделение» с цел да блокира отпечатването на романа в «Новий мир». Съобразно с това ние решихме да публикуваме творбата незабавно.“

Редакторите на списание „Границ“.

Солженицин незабавно протестира срещу това грубо насилие над правата му, пише много писма до разни отговорни институти и настоява да се изясни кой е този Виктор Луис.

Това е съветски гражданин, официално кореспондент на лондонския „Ивнинг Нюз“, който е първият журналист, съобщил за свалянето на Хрущчов, който непрекъснато пътува на Запад, който успява да убие интереса към спомените на Светлана Алилуева, като пренася на Запад копия от „Двадесет писма до приятел“ заедно с най-интимни снимки на семейството на Сталин, чиято преждевременна публикация е организирана от него. Този Виктор Луис живее в огромно шестстайно жилище при изключително богатство, с непрекъснато шествие от гости, главно чужди журналисти и дипломати, които щедро угощава, а понякога им поднася и най-сензационни материали. Така например той успява да пробута на някои западни агенции един репортаж за „срещата си“ със Солженицин. Среща, която не се е състояла. Но репортажът е предназначен да охлади западния ентузиазъм от писателя и да хвърли известна сянка върху него. Човек не може да не признае остроумието на съветската Държавна сигурност да действува чрез такава подставена личност като Виктор Луис, който може да казва на

чужденците нещата доста по-различно от официалната агенция ТАСС, но пък точно така, както КДС желае.

Пристигнал на Запад, Жорес Медведев проверява истинността на телеграмите на „Грани“ и наистина се потвърждава, че главният контрабандист, който краде и пренася творбите на Солженицин в чужбина, за да ги продаде на емигрантски издания, не е никой друг освен съветската Държавна сигурност. Нещо повече, въпросният Виктор Луис снабдява западни информационни агенции и вестници с фалшиви декларации уж от академик Сахаров, или от Рой Медведев... или пък обратно — организира появяването в западен вестник на нещо, което след това съветската пропаганда цитира като „западно мнение“.

На 25 април 1968 година Солженицин изпраща голям брой писма до множество вестници и различни институти с копие до „Литературная газета“, където издига глас в защита на авторските си права и срещу литературното пиратство. Единствено италианският „Унита“ отпечатва писмото на Солженицин. По-късно „Литературная газета“ е принудена да помести писмото със свой коментар. Особено остьр е протестът на Солженицин срещу евентуалното публикуване на пьесата му „Юмрукът на победителите“, единственото копие от която пьеса притежава Държавна сигурност. В грубо нарушение на самите съветски закони „Литературная газета“ отпечатва специално подбрани и монтирани цитати от тази пьеса, което довежда до огромно възмущение в кръговете на съветските интелектуалци, до прекъсване на техни абонаменти за вестника и писмото на доктора по физико-математическите науки Валентин Турчин до главния редактор на вестника Чаковски, в което той пише, че го е срам от това, което „Литературная газета“ върши, и прекъсва всякакво сътрудничество с тях.

Но ако на външния фронт един агент като Виктор Луис върши добра работа, то какво да се каже за вътрешния, където възможностите да се очерни писателят са далече по-големи. Изведенъж плъзват слухове за пиянствата и оргиите, които Солженицин устройвал в разни ресторани с цигански оркестри и лепене на банкноти по телата на музикантите. Очевидци твърдят, че са чули по високоговорителя на ресторанта да се оповестява, че тази песен се изпълнява по желание на Солженицин, и са чули самият той да креши, че е най-великият руски

писател и се самонаричал „солта на земята“. Всички, които имат някаква представа от Солженицин, разбират, че това е нещо невероятно. Солженицин винаги е бил безкрайно скромен и изцяло посветен на работата си творец. Все пак един анонимен Солженицин телефонира на директора на един театър, като иска да му изпрати актриси, защото уж възнамерявал да пише писеса, но всъщност да се позабавлява. Ала една от актрисите се обърнала към приятеля на Солженицин Лев Копелев. И в уречения за срещата час, когато мнимият Солженицин се появил, той се намерил заобиколен от Лев Копелев и приятелите му, които веднага го отвели до най-близкия милиционерски участък. Оказва се, че това бил някой си Александър Шалагин, бивш директор на училище по драма. Шалагин признава, че той е същият, който организирал от името на Солженицин гуляите. Въпреки че деянията на Шалагин са наказуеми по членове 130 и 131 от закона, милицията и прокуратурата не предприемат нищо. Явно е кому е служил той. Така че още веднъж се убеждаваме, че нарушителите на законите в Съветския съюз са тия, които би трявало да бдят за тяхното спазване.

Човек може да открие аналогични истории и в България, където не веднъж и дваж по адрес на известни интелектуалци са се пускали най-произволни и неверни слухове. Най-честият етикет, лепван (от органите за сигурност) върху неудобни за тях граждани, е, че „той е наш човек“, или „той има втора заплата“, което е пряк намек, че въпросният човек служи в някакво тайно ведомство. Или пък просто се разказват небивали сексуални или комарджийски оргии. Целта винаги е била да се хвърли сянка на съмнение срещу всяко неудобно име.

Историята на изключването на Солженицин от Съюза на съветските писатели е добре известна. Но Жорес Медведев ни разкрива подробно неизвестни моменти от цялата тази срамна история. Някой би казал, че ако поставим на баланса цялата творческа продукция на Съюза на съветските писатели на едната страна, с всичките големи имена в него, а на другата страна поставим Солженицин, последният ще бъде толкова тежък, че Съюзът на писателите ще подхвръкне и ще се удари о тавана. Моето лично мнение е, че членуването в подобна организация е дълбоко унижение за всеки истински творец. Нито Гогол, нито Достоевски, нито Толстой бяха членове на някаква подобна казионна организация. Но при

съветската действителност членуването в подобен съюз е важен факт, това е официално разрешение за работа. И в този смисъл изключването на Солженицин има една-единствена цел — да му се отнемат работните условия и да се застави да мълкне. Ние знаем как се организират тия изключвания, знаем на какво изпитание се подлага човешката и гражданска съвест на хората, които трябва да гласуват. Медведев разказва за тъжния случай с поета Маркин, който е принуден да гласува за изключването на Солженицин, но който разкаян след това се извинява и написва две стихотворения (отпечатани в „Новий мир“), чрез които изповядва срама си. Това му струва изключване отвсякъде. Не мога да премълча доблестното поведение на група български писатели, които отказаха да гласуват одобрението на изключването на Солженицин и трябваше също да изпитат горчивината на партийното наказание. Нека кажа, че в Източна Европа тъкмо Солженицин и отношението към него се превърна в показател за граждански морал.

В броя си от 26 ноември 1969 година „Литературная газета“ публикува статия, в която твърди, че всички хонорари на Солженицин от публикациите му на Запад били превеждани от издателствата на т.н. „Международен спасителен комитет“, чиято задача била да се бори срещу Съветския съюз. В действителност известни суми са били платени на този комитет, който се занимава с подпомагане на бегълци от нацизма, фашизма и комунизма. Но това заплащане е било без съгласието на автора и съвсем ограничено. При разследването чрез съда се установило, че по силата на споразумение между съветските власти и една френска комунистическа агенция огромният лъвски пай от всички хонорари на Солженицин буквално си е бил присвоен от Френската комунистическа партия — 75%. След разните удъръжки Солженицин получава в края на краищата само 4% от своите хонорари.

Междуд временено положението на Солженицин става все по-тежко. Твардовски е безнадеждно болен, „Новий мир“ фактически вече не съществува. Хората, творците около него, които превърнаха това списание в единствен източник на светлина в Русия, са прогонени, жалки партийни чиновничета и полуграмотни бездарници заемат техните места. Твардовски не може да преживее принудителната раздяла с „Новий мир“. Едни от най-вълнуващите страници на книгата на Медведев е описането на погребението на големия руски поет и

как семейството му успява да надвие бдителността на агентите и да осигури присъствието на Солженицин като член на това семейство. Смъртта на ангела-хранител на честната руска литература, човекът, който отвори вратата на Солженицин — Александър Твардовски, — е огромна загуба за писателя. Единствената компенсация в тъжната есен на 1970 година е получаването на Нобеловата награда.

Край нямат шантажите на Държавна сигурност. Да оставим на страна историята с невръчването на Нобеловата награда. Ние виждаме цяла една мошеническа организация да работи за опетняването на Солженицин. Западногерманското списание „Щерн“ печата измислена, фалшива история на семейството на Солженицин (умело подхвърлена знае се откъде), за да докаже, че той е потомък на богаташи. В полското списание „ВТК“ се публикува омразна статия срещу Солженицин, уж от полски католик, но преводът от руски е очевиден. Италианското списание „Народен календар“ публикува статия за писцата на Солженицин „Юмрукът на победителите“, единственият екземпляр от която е в КДС. Авторът на статията е Еузебио Ферари, който пък дава „италианското мнение“, че Солженицин трябва да бъде съден. Статията е препечатана в „Литературная газета“. При разследването на Медведев се оказва, че Еузебио Ферари е московски гражданин.

Нямам възможност да разкажа повече подробности, но и това, което вече чухте, ви дава достатъчно ясна картина за истината в тази най-феноменална история на нашето време и за човека, гражданина и писателя Александър Солженицин.

Книгата на Жорес Медведев „Десет години след Иван Денисович“ ще остане като свидетелско показание, когато един ден времето реши да даде всекому заслуженото.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.